

Nová expozícia v Rodnom dome Ľudovíta Štúra a Alexandra Dubčeka v Uhrovci

(Ideový zámer)

Vypracovali: Mgr. et Mgr. Viktória Barková

Mgr. Martin Štepo

Objekt realizácie novej expozície

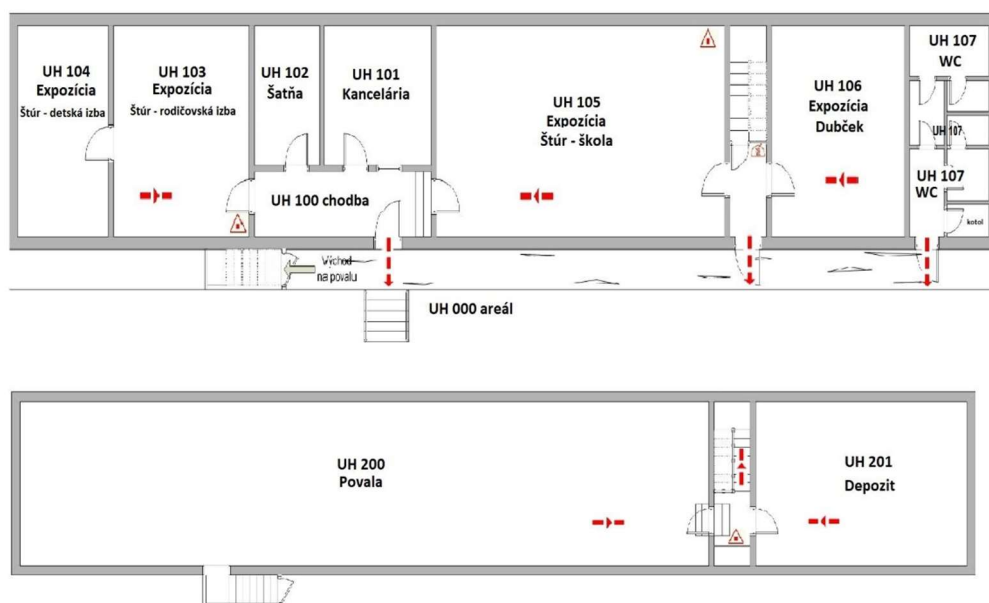
Nová expozícia sa bude realizovať v Rodnom dome Ľudovíta Štúra a Alexandra Dubčeka v Uhrovci na Námestí Ľ. Štúra, 956 41 Uhrovec.

Je to prízemná stavba vidieckeho typu, skladajúca sa z troch navzájom prepojených častí a so zástavbou do dvora. Jedná sa o typický dom z 1. polovice 19. storočia. Objekt bol pôvodne Uhrovskou školou s učiteľským bytom. Ku koncu 18. storočia tu bola zriadená cirkevná evanjelická škola, ktorá ešte v čase narodenia Alexandra Dubčeka čiastočne plnila svoju pôvodnú funkciu.

V priebehu rokov prešiel dom viacerými opravami, ako napríklad v rokoch 1923 – 1924 a 1964 – 1965, no najväčšie stavebné úpravy prebiehali v 70. rokoch 20. storočia. Keďže dom bol už v tom čase vyhlásený za národnú kultúrnu pamiatku, všetci architekti a pracovníci sa usilovali o uchovanie autenticity, no zároveň umožnili rozšírenie expozíčných priestorov. V pôvodnej podobe sa v prednej časti nachádzal učiteľský byt, v strednej bola bývala jednotriedka a zadnú časť, kde sa teraz nachádza expozícia Alexandra Dubčeka, tvorila hospodárska budova. Obnova prebiehala od 1. augusta 1975 a bola dokončená v septembri 1976. Podkladom pri obnove slúžila fotografia z roku 1896 a poznatky miestnej stavebnej tradície, z ktorej vychádzalo aj použitie stavebného materiálu pri obnove, a teda najmä hliny kombinovanej s kameňom.

Po rekonštrukcii v 70. rokoch 20. storočia zostalo dispozičné riešenie domu rovnaké, s výnimkou hospodárskej budovy, kde sa vybudovala dnešná Pamätná izba Alexandra Dubčeka a sociálne zariadenia. Poschodie prešlo menšími úpravami, po ktorých bolo určené na skladovanie predmetov. Rovnako došlo k úprave strechy, pri ktorej sa zjednotila jej výška nad obytnou časťou a triedou. Ako nová krytina sa použil šindel. V celom objekte boli uložené nové drevené trámové stropy. Celý dom bol tiež zospodu odizolovaný proti vlhkosti. Fasáda bola jednotne natretá novým bielym vápenným náterom. V byte a triede sa obnovili pôvodné drevené podlahy a tehlová dlažba v predsieni. Vybúrali sa pôvodné dvere do triedy z chodby v zadnej časti (v bývalej hospodárskej budove). Urobili sa tiež nové menšie okná a dvere, aby sa viac podobali pôvodným. Zo schodov do bytu bolo odstránené zastrešenie. Celý dvor a záhrada boli oplotené novým latkovým plotom. V dome došlo aj k zavedeniu nových rozvodov elektroinštalácie, vodovodu a vykurovania elektrickými kachľami.

V objekte sa nachádzajú tri výstavné priestory a jedna prednášková miestnosť. V prvej miestnosti (UH 104) sa nachádza expozícia venovaná Ľudovítovi Štúrovi, jeho dielam a rodine. Vo vedľajšej miestnosti (UH 103) sa prezentuje učiteľský byt, ktorý tu aj pôvodne bol situovaný a v poslednej (UH 106) sa nachádza expozícia Alexandra Dubčeka, do ktorej sa vchádza cez prednáškovú miestnosť (UH 105). V prednáškovej miestnosti sa taktiež nachádzajú bannery a vitríny k expozícii Ľ. Štúra. Miestnosť má zároveň prezentovať bývalú jednotriedku, ktorá sa tu aj pôvodne nachádzala. Návštevníkom je tu premietané video a prezentácia k obidvom osobnostiam. Posledná miestnosť venovaná Dubčekovi sa nachádza v bývalej hospodárskej miestnosti, ktorá bola prestavaná v 70. rokoch. Celá expozícia je situovaná vo vitrínach pozdĺž celej miestnosti. Rozloha terajšej expozície činí približne 120 m². Do novej expozície by sme radi zakomponovali aj vrchné poschodie, (miestnosť UH 201), pričom by sa tento priestor dal využiť pre stálu expozíciu hračiek, ako témy, ktorá spája obe osobnosti, a ako interaktívnu miestnosť pre najmenších návštevníkov.

Ideový zámer novej expozície

Naším zámerom je v Uhrovci modernizovať staršiu expozíciu použitím moderných prvkov umožňujúcich interaktívne a vzdelávacie funkcie s prihliadnutím na charakter návštevnosti múzea. Keďže sa jedná prevažne o žiakov základných a študentov stredných škôl, na rozdiel od súčasnej (primárne bannerovej) expozície by sme chceli pripraviť takú, ktorá bude využívať inteligentné technológie. V novej expozícii zakomponujeme vzdelávacie prvky prístupné pre detských aj dospelých návštevníkov, ktoré môže obsluhovať nielen sprievodca, no vedeli by s nimi interagovať aj samotní návštevníci expozície. Súčasná podoba expozície neumožňuje dostatočne zaujímavú realizáciu výchovno-vzdelávacej činnosti, ktorú múzeum ponúka pre základné a stredné školy.

Trenčianske múzeum v Trenčíne prevzalo Rodný dom Ľudovíta Štúra a Alexandra Dubčeka do správy v roku 2002 od Tribečského múzea v Topoľčanoch spolu s vybavením a inventárom, ktorý sa v tom čase nachádzal v dome. Predchádzajúci vývoj expozície nevieme posúdiť, keďže objekt bol v správe Vlastivedného múzea, neskôr Tribečského múzea v Topoľčanoch. Prvotná expozícia k Štúrovi bola v múzeu zriadená v 70. rokoch po rekonštrukcii domu, ktorá mala čo najviac pripomínať jeho pôvodný stav. Expozícia o Dubčekovi bola otvorená v roku 1995. Obe stále expozície vytvorené v priestoroch múzea boli koncipované ešte pred tým ako Trenčianske múzeum objekt prevzalo. Počas správy Trenčianskeho múzea sa pristúpilo k výmene bannerov v časti Ľudovíta Štúra v roku 2015.

Ideovým zámerom novej stálej expozície v Rodnom dome Ľudovíta Štúra a Alexandra Dubčeka je predstaviť osobnosti v značne humanizovanej podobe. Ukázať ich ako osoby, ktoré viedli vlastné rozmanité životy, popri tom, že boli významnými kultúrnymi a politickými osobnosťami svojej doby. Keďže ide o rodný dom oboch osobností, našim základným konceptom je hľadanie prienikov v ich životoch. Keďže pochádzali z rozličných storočí a z odlišných pomerov, predstavíme rozdiely v ich životoch a zároveň ľuďom ukážeme, že mali v bežnom živote aj niečo spoločné. Naším cieľom je návštevníkovi predstaviť Ľudovíta Štúra a Alexandra Dubčeka ako obyčajných ľudí, ktorých život sa neodlišoval toho nášho. Za týmto účelom budeme vizuálne prezentovať osobnosti čo najvernejšie za pomoci prezentácie exponátov

súvisiacich s ich životom, či dobou v ktorej žili a pôsobili. Nová expozícia bude zároveň dostupná zahraničnému návštevníkovi, ktorý v spojitosti s niektorou osobnosťou toto miesto vyhľadal, čo dosiahneme prípravou cudzojazyčných (anglických) sprievodcov po expozícií. Pre potreby zahraničných návštevníkov bude potrebné prerozprávať nahovorené slovo (prejavy Dubčeka a Štúra) taktiež do angličtiny.

Formou umiestnenia v priestore ako i vo vitrínach, pultových vitrínach, a na paneloch budeme prezentovať vlastné alebo relevantné vypožičané zbierkové predmety, ktorých prezentácia bude doplnená textami, fotografiami a dvojazyčnými textami (dvojazyčné bannery alebo anglický sprievodca vo forme brožúrky). Počítame aj s modernými inštalačnými prvkami, ako napr. dotykové obrazovky/panely s informáciami pre návštevníkov alebo využitie audiovizuálnych prostriedkov (dobová hudba, predčítané básne, predčítané úryvky z prejavov, projekcia fotiek) pre zaujatie návštevníka a dotvorenie atmosféry expozície. Súčasťou novej expozície budú aj edukačné videá, ktoré priblížia osoby Ľudovíta Štúra a Alexandra Dubčeka, tak aby neboli zamerané len na mladistvého návštevníka (školáka a študenta) ale aj pre širokú verejnosť.

Naším cieľom je vytvoriť expozíciu, v ktorej by bolo možné systematicky pracovať s rôznymi cieľovými skupinami. Tieto zahŕňajú laickú verejnosť, odbornú verejnosť, seniorov, rodiny s deťmi, žiakov základných škôl, študentov stredných a vysokých škôl, návštevníkov z cudziny. Novou expozíciou chceme vytvoriť systém cielenej múzejnej pedagogiky, aby sa návštevníkom otvorila možnosť cieleného uskutočňovania vyučovacích hodín slovenského jazyka, dejepisu, vlastivedy, ako aj rôzne workshopy. Návštevníka chceme včleniť do prostredia rodného domu, ktorým by sa dalo nahliadnuť do minulosti. Dom slúži nielen ako miesto uloženia exponátov, ale i ako pohľad do minulosti kde sa návštevník môže pozrieť ako život kedysi vyzeral v spojení s osobami dvoch významných postáv slovenských dejín. Návštevníci budú mať priestor utvoriť si predstavu a obraz o Ľudovítovi Štúrovi a Alexandrovi Dubčekovi mimo štandardne prezentované informácie o osobnostiach.

V miestnosti terajšieho depozitáru na prvom poschodí domu (UH 201) by sme vykonali rekonštrukciu miestnosti a príslušného schodiska do podoby, tak aby v nej mohla byť umiestnená nová expozícia. Miestnosť potrebuje novú podlahu, rozvody kúrenia a sieťové rozvody pripravené na to, aby v nej mohla fungovať moderné technológia. Vznikla by tu nová expozícia hračiek a detského oblečenia z obdobia v

ktorom žili Ľudoví Štúr a Alexander Dubček. Budú tu umiestnené aj repliky niektorých hračiek s ktorými by sa najmenší návštevníci mohli zahrať. Taktiež by sa tu nachádzali tabuľky s kriedou či počítadlo, pripomínajúce školské pomôcky v minulosti, ktoré by deti vedeli používať. V miestnosti by taktiež mal byť priestor na premietanie a sledovanie vzdelávacích filmov tematicky súvisiacich s Ľudovítom Štúrom a Alexandrom Dubčekom pre doplnenie pedagogických činností škôl.

Zhrnutie:

- *pripraviť expozíciu využívajúcu inteligentné technológie, dvojjazyčné texty*
- *nový koncept expozície zameriavajúci sa aj na všedný život oboch osobností*
- *efektívne použitie expozície ako vyučovacej pomôcky prostredníctvom nových krátkych dokumentov*
- *rozšírenie súčasnej expozície o miestnosť depozitáru na poschodí*

Rámcový scenár expozície

Dejová linka Uhrovec:

- Centrálna linka – Uhrovec ako miesto, ktoré obe osobnosti spája. Časť predstavujúca Uhrovec v stručnom bodovom vývoji. Dejiny Uhrovca aspoň čo sa týka 19. a 20. storočia (skláreň kde pracoval Štefan Dubček)
- Na dotykovej obrazovke sa budú dať prezrieť básne, ktoré Štúr napísal na počesť rodičov a súrodencov, či ukážky z prejavov na Uhrovskom sneme a fotografie miest, ktoré navštevoval. Keďže Trenčianske múzeum v Trenčíne nedisponuje akýmkoľvek fotografiami Alexandra Dubčeka, práve tu sa budú premietiť reprodukcie z iných inštitúcií.

Dejová linka Štúr:

1. Rodičia a súrodenci

- Samuel Štúr – spomenúť otca Pavla, bývalé pôsobenie v Trenčíne, potom odchod do Zay-Uhrovca, taktiež by sa zakomponovali formy v akých si písali priezvisko. Mama Anna taktiež z trenčianskej rodiny = prepojenie na TN z oboch strán. O starších rodinách len stručná zmienka.
- súrodenci stručne o všetkých pár viet, zmieniť sa o angažovanosti s hnutím štúrovcov
- genealógia rodiny Štúrovcov – dokončiť až do dnešných čias

2. Detstvo

- v spoločnej linke porovnanie za Štúra a Dubčeka

3. K školstvu L.Š. = najprv výučba doma

- potom do Rábu (príbeh s vínom), po 2 rokoch lýceum v BA (jazykový aspekt štúdia)
- na tabuľu v triede by sa mohli napísať niektoré slová ktoré súvisia s reformou reči (ku skoršiemu školstvu tabuľku s kriedou, príp. cvičenie na písanie v dobovej forme ako aktivita pre deti)

4. Lýceum v BA

- Československý spolok študentov, koľko mali rokov (terajšie spomínanie na tieto roky často vyvoláva dojem že sa tieto udalosti diali neskôr než sa v skutočnosti diali), rola brata Karola pri príchode na lýceum
- Postupne vyformovaní spolužiaci (ich podpisy na skle/dreve/lavici znázorňujúce skupinu štúrovcov)
- Výstup na Devín, sľub vernosti medzi spolužiakmi
- ku Štúrovi by sa dalo zmieniť aké formy priezviska používal (toto môže byť ale aj v časti o rodičoch)
- Halle (spomenúť že dostal povolenie až do Berlína ale nemal peniaze)

5. Návraty do Uhrovca, vzťah k Uhrovcu

- Štúrova povaha, rola prírody v jeho živote
- letá s kamarátmi v prírode okolo Uhrovca
- nedostatok financií, prerušenie štúdia v Bratislave, práca v Uhrovci ako úradník na panstve aby si zarobil na dokončenie štúdia
- voľnočasové aktivity Štúr ako študent/dospelý + jeho neresti (káva, tabak na základe korešpondencie)
- obľúbené činnosti (prechádzky, šerm, jazda na koni, poľovačka)

6. Lásky (Marie Pospíšilová, Adela Ostrolúcka)

- Marie Pospíšilová ako prvá láska, ako blízko bol vlastne L. Štúr ku ženbe
- Adela Ostrolúcka
- Hurbanova svadba a Štúr (vnímanie z korešpondencie)

7. Štúrovčina, cesta k nej

- prvotný impulz na vznik štúrovčiny, základy na ktorých stála (kultúrna stredoslovenčina)
- návšteva J. Hollého u ktorého si pýtali povolenie pre vytvorenie novej spoločnej reči určenej pre katolíkov aj evanjelikov
- Slovenské národné noviny (spojiť s kariérou poslanca na sneme)
- stručne spomenúť spolok Tatrín

8. Žiadosti + povstanie (stručný náčrt témy)

- vznik Žiadostí slovenského národa
- dôvody a dopad vzniku povstania
- reakcia rakúskej strany, vnímanie povstalcov uhorskou stranou

9. Smrť otca

- mama sa musela vysťahovať z Uhrovca, Ľudovít sa tam už nevrátil
- mama sa presťahovala k rodine do Trenčína, tam o pár rokov neskôr zomiera.
- smrť Karola (1851, odvtedy sa Modre staral o jeho rodinu)

10. Čo povedal Jankovi o svojej nehode (nahovoriť/napísať)

- kópie správy o tom čo sa stalo v Modre,
- reflexia nehody v dobovej tlači

Dejová linka Dubček:

1. Rodičia Štefan a Pavlína:

- život Štefana v Uhrovci kde pracoval v miestnej sklárni: mladosť Štefana, vzdelanie, jeho rodný dom, história Uhroveckých sklárni
- odchod, práca a politická aktivita Štefana v USA kde sa spoznal s Alexandrovou matkou Pavlínou Kobidovou - v roku 1912 odchádza Štefan za lepším životom do Chicaga, kde vystriedal viacero zamestnaní. Pôsobil v slovenskom robotníckom klube "Spevokol" a hral amatérske divadlo. Pavlína prišla do Chicaga keď mala 16 rokov. Pracovala ako slúžka a kuchárka. Tu sa im narodil prvý syn Július (1919).
- návrat do ČSR (Uhrovca) a príbeh ako sa ocitli v tomto dome: 1921 sa rozhodli pre návrat do rodného Uhrovca, v tom čase už bola Pavlína tehotná s Alexandrom. Rodný dom Štefana bol v dezolátnom stave preto im miestny organista Alexander Trančík uvoľnil dom, ktorý patril miestnej farnosti. Po návrate sa Štefan zapájal do politického diania, stal sa autoritou medzi sociálnymi demokratmi a výrazne sa podieľal na pričlenení ku komunistickej strane.

2. Detstvo Alexandra a pobyt v Uhrovci (cca 3 roky) + odchod do ZSSR:

- 1921 na narodenie Alexandra. Necelé štyri roky strávil s rodinou v dome v Uhrovci. Neskôr sa aj z politických dôvodov rozhodli odísť s INTERHELPOM do ZSSR. 1925 bol vypravený prvý z piatich transportov zo Žiliny smer Kirgizsko kde boli Štefan a Pavlína s deťmi.

3. Pobyť v Kirgizsku:

- Pišpek 1925 – 1933
- Gorkij (dnešný Nižnij Novgorod) 1933 - 1935/1938 - matka s Júliusom odišla do ČSR 1935 kde bývali v Novom Meste nad Váhom u Michala, Štefanovho brata, Štefan s Alexandrom sa vrátili až 1938 lebo Štefan odmietol prijať sovietske občianstvo

4. Návrat do ČSR a pôsobenie Alexandra v II. svetovej vojne:

- pobyt v Trenčíne - ilegálna činnosť Štefana, odboj Alexandra a účasť na SNP. Alexander sa s matkou a bratom Júliusom presťahovali do Velčíc k rodinnému známemu Jánovi Ondrisovi - Alexander začal chodiť s jeho dcérou, ktorá sa stala aj jeho ženou
- štúdiá, práca v Dubnici nad Váhom po vzore brata Júliusa

5. Pôsobenie po II. svetovej vojne:

- člen KSS na miestnej úrovni v rámci straníckej bunky v závode a odboroch
- politická kariéra - funkcie, prejavy, vzostupy a pády, zákony

6. Rok 1968:

- celková situácia v ČSR (Pražská jar)
- zákony - zrušenie cenzúry
- Akčný program KSČ
- invázia vojsk Varšavskej zmluvy
- dozvuky augustových udalostí a odchod Dubčeka z vysokej politiky

7. Dubček v období normalizácie:

- politické funkcie
- utiahnutie sa do úzadia
- prenasledovanie

8. Dubček v roku 1989 a po revolúcií:

- angažovanie sa v udalostiach z roku 1989
- vývoj politických udalostí po novembri 1989
- voľby 1992

9. Autonehoda - teórie o smrti a vyšetrovanie

10. Dubček ako osoba (predstaviť ho ako obyčajného človeka „neresti a slasti“):

- rodina (žena a 3 synovia)

Prepojenie oboch osobností:

Prednášková miestnosť:

Detstvo v Uhrovci vs. detstvo v Kirgizsku

- Ako vyrastal Ľudovít v Uhrovci - zo spomienok (Hurban), z listov priateľov atď., Ľudovítov vzťah k prírode, ako sa deti hrávali
- Aké boli jeho povinnosti v rodnom dome, kto ho učil a odchod do Rábu (Gy-óru) ako 11-ročný.
- Detstvo Alexandra v Kirgizsku a život v INTERHELPE

Štúdium a školstvo v dobe Štúra vs. školstvo v dobe Dubčeka

- Poukázať bližšie na to ako vyzeral život dieťaťa v 19. storočí. V akom veku chodili do školy a ako dlho, aký mal rozdiel v sociálnom postavení rodičov dopad na navštevovanie školy (dieťa sedliaka/učiteľa/mešťana). Aké školské pomôcky používali?
- Aké predmety boli vtedy vyučované na školách (na dedine, v meste na vyšších stupňoch). Kde deti bývali a ako sa stravovali? Pokračovali v navštevovaní škôl aj po prvých pár rokoch, ak áno ako to prebiehalo? Cestovanie za školskou výchovou.
- Aké typy škôl v tom čase existovali, s uvedením pár príkladov z dobového Uhorska. Ktoré školy navštevovali evanjelici a ktoré katolíci?
- Priebeh štúdií v Kirgizsku a komunite INTERHELPA

Ideály

- V myšlienkach, ktoré vyjadruje Štúr (v listoch, v prejavoch) ukázať spoločné črty s myšlienkami, ktoré neskôr vyjadroval Dubček vo svojich politických prejavoch.

Miestnosť na poschodí:

Expozícia detstva v 19. a 20. storočí

- hračky z obdobia Štúra a Dubčeka
- detské oblečenie
- tabuľky na písanie (kriedou, fixou)
- interaktívna technika – premietanie filmov
 - krátke videá, ktoré by slúžili ako doplnkové učivo k filmom, ktoré budú premietané na prízemí v prednáškovej miestnosti.

Požiadavky na realizátorov expozície:

1. Súťažné návrhy musia zachovať pamiatkové hodnoty a dbať na celkovú pamiatkovú ochranu objektu, ktorý je národnou kultúrnou pamiatkou.
2. Veci ktoré sú v UH 102 by sme chceli zachovať, učiteľský byt sa návštevníkom páči aj v terajšej podobe.
3. Odstránenie koberca v miestnosti UH 106, zmeniť rozloženie expozície Dubček – jedná sa o veľmi malý priestor, ktorý je potrebné lepšie využiť (aj priestor, nie len steny okolo).
4. Nové vitríny do expozície Dubček, ktoré by mali byť ľahšie dostupné pre personál múzea, a umožniť tak ich častejšie otvorenie za účelom upratania, či výmeny predmetov. Mali by byť dostatočne zabezpečené pred znehodnotením predmetov (prachotesné, vzduchotesné), primerane osvetlené nakoľko sa v miestnosti nachádzajú menšie okná.
5. Nové vitríny do expozície Štúr, vitríny pre expozíciu na poschodí (prachotesné, vzduchotesné, dostatočne osvetlené).
6. Dokončenie miestnosti na poschodí (podlaha, kúrenie, vymaľovanie stien...).
7. Dotykové obrazovky (v každej expozícii jedna) kde by si návštevník mohol pozrieť predmety, fotografie a texty, ktoré by neboli uvedené v expozícií.
8. QR kódy k veciam čo zmienime iba stručne a budú linkovať napr. na blog Trenčianskeho múzeu v Trenčíne, či facebookovú stránku Trenčianskeho múzea v Trenčíne.
9. Audio prístroj, na ktorom by sa dali púšťať Dubčekove prejavy a prerozprávané prejavy Ľudovíta Štúra.
10. Nové video k Alexandrovi Dubčekovi, ktoré sa premieta po skončení prehliadky v prednáškovej miestnosti (cca 10 min.). Cieľom by malo predstaviť Dubčeka ako človeka, nie len politika.
11. Nové video aj k Ľ. Štúrovi (cca 10 min.) kde by sa mohli spomínať zaujímavosti z jeho života, ktoré sa nedostali do textu expozície/dotykových obrazoviek.

12. Filmy podľa navrhovaných tém (viď. vyššie) ako aj krátke videá súvisiacich s osobnosťami, ktoré budú používané ako doplnkový materiál pre základné a stredné školy a umožnia im rozšíriť návštevu expozície o výučbovú školskú hodinu.

13. Interaktívna technika (plátno na premietanie, projektor...)

14. Preklad textov a nahovoreného slova do angličtiny.

Projekt sa podáva v rámci podprogramu 5.2.3 A, *„Náklady spojené s organizovaním a vyhotovením architektonickej súťaže návrhov za účelom získanie architektonického návrhu expozície (fáza A)“*. Približný rozpočet bude bližšie definovaný v nožnej druhej fáze projektu.

Prílohy:

1. Pôdorysy Rodného domu Ľudovíta Štúra a Alexandra Dubčeka v Uhrovci
2. Fotodokumentácia súčasného stavu expozícií
3. Stavebno-technický stav budovy múzea